

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU
JINDŘICHŮV HRADEC

Bakalářská práce

Pavλίna Gablerová

2008

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU
JINDŘICHŮV HRADEC

Mandatorní výdaje České republiky, jejich struktura, vývoj.

Vypracovala:

Pavλίna Gablerová

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Vendula Králová

Jindřichův Hradec, duben 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma
Mandatorní výdaje České republiky, jejich struktura, vývoj
jsem vypracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Jindřichův Hradec, duben 2008

Podpis studenta

Anotace

Mandatorní výdaje České republiky, jejich struktura, vývoj.

Cílem práce je vymezit mandatorní výdaje, seznámit s jejich vývojem, současnou podobou a porovnat s některými státy Evropské unie. Na základě jejich analýzy se pokusit navrhnout jejich optimální strukturu. Na tyto výdaje se pokusím podívat ze dvou pohledů. Tím prvním bude pohled státního rozpočtu, a tím druhým bude pohled občana České republiky.

Poděkování

Tímto děkuji paní Ing. Vendule Králové za odbornou pomoc a vedení při zpracovávání mé bakalářské práce. Dále děkuji panu Doc. Ing. Pavlu Dvořákovi, CSc. za poskytnuté informace při jejím zpracování.

ÚVOD.....	8
1 MANDATORNÍ VÝDAJE	9
1.1 OBECNÁ DEFINICE MANDATORNÍCH VÝDAJŮ	9
1.2 MANDATORNÍ VÝDAJE V ČESKÉ REPUBLICE	10
2 ROZDĚLENÍ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ	12
2.1 VÝDAJE VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZÁKONA	12
2.1.1 <i>Sociální transfery</i>	12
2.2 OSTATNÍ MANDATORNÍ VÝDAJE VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZÁKONA	17
2.2.1 <i>Platby státu do veřejného zdravotního pojištění</i>	17
2.2.2 <i>Výdaje na dluhovou službu</i>	18
2.2.3 <i>Příspěvek na stavební spoření</i>	19
2.2.4 <i>Dotace na podporu exportu</i>	19
2.2.5 <i>Státní záruky</i>	19
2.2.6 <i>Příspěvek k penzijnímu připojištění</i>	20
2.2.7 <i>Příspěvky k politickým stranám</i>	20
2.2.8 <i>Mzdy pracovníků rozpočtových a příspěvkových organizací</i>	20
2.2.9 <i>Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti</i>	21
2.2.10 <i>Investiční pobídky</i>	21
3 POROVNÁNÍ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ S EVROPSKÝMI STÁTY...22	
3.1 PŘÍDAVEK NA DÍTĚ	22
3.2 RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK	22
3.3 NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ.....	23
3.4 DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	23
4 ANALÝZA MANDATORNÍCH VÝDAJŮ V LETECH 2003-2007.....24	
4.1 SLOVNÍ ANALÝZA	24
4.1.1 <i>Rok 2003</i>	24
4.1.2 <i>Rok 2004</i>	25
4.1.3 <i>Rok 2005</i>	27

4.1.4	<i>Rok 2006</i>	28
4.1.5	<i>1. pololetí roku 2007</i>	30
4.2	TABULKOVÁ ANALÝZA.....	31
4.2.1	<i>Mandatorní výdaje celkem</i>	31
4.2.2	<i>Sociální transfery</i>	33
4.2.3	<i>Ostatní výdaje vyplývající ze zákona</i>	35
4.2.4	<i>Výdaje vyplývající z jiných právních norem</i>	36
4.2.5	<i>Výdaje vyplývající ze smluvních závazků</i>	37
4.2.6	<i>1. pololetí roku 2007</i>	38
	ZÁVĚR	41

ÚVOD

Tato bakalářská práce pojednává o mandatorních výdajích České republiky, tedy o výdajích, které vyplývají ze zákona. V poslední době jsou často zmiňovány jak v médiích, tak na jednáních vlády a parlamentu ČR. A to díky změnám, ke kterým se odhodlala nově zvolená vláda v roce 2007, složená z Občanské demokratické strany, Strany zelených a Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové. Tato vláda nastolila několik reformních kroků, které se týkají především změny mandatorních výdajů, speciálně sociálních transferů. Tyto změny by měly snížit výdajovou stranu státního rozpočtu, a tím díky snížení deficitu zastavit i neustálé narůstání zadlužování České republiky. Ovšem z pohledu sociálně potřebných, kteří jsou např. na sociálních dávkách životně závislí, už ten pohled tak radostný není. Naše nová vláda ale tvrdí, že na těchto reformách vyděláme všichni. Tak se necháme překvapit, jak se nově zavedené reformy osvědčí. Pravdou je, že je tato reforma nepopulární, ale zato potřebná.

Téma jsem si vybrala z důvodu jeho neustálé aktuálnosti. Také proto že se týká každého z nás, ať už pobíráme sociální dávky, nebo jsme plátcí zdravotního pojištění do státního rozpočtu. Bez ohledu na sociální postavení ale jednu položku mandatorních výdajů využije skoro každý z nás, a to jsou dávky důchodového pojištění. Jelikož se neustále zvyšuje průměrný věk obyvatelstva, a tudíž roste počet lidí, kteří odebírají důchodové dávky, může se stát, že i lidé kteří budou celý život pracovat a odvádět peníze do státního rozpočtu se mohou dožít toho, že na výplatu jejich důchodů sice peníze budou, ale výše jejich důchodu nebude stačit k pokrytí potřeb průměrného důchodce.

V této práci bych chtěla shrnout veškerou problematiku mandatorních výdajů, a to jak ze strany státního rozpočtu, tak i z pohledu občana České republiky. V analytické části práce budu porovnávat jednotlivé mandatorní výdaje v letech 2002 až 2006. Za rok 2007 jsou dostupné údaje pouze za 1. pololetí, neboť hodnoty za celý předešlý rok vydává Ministerstvo financí vždy až koncem měsíce května roku následujícího. Z této analýzy mandatorních výdajů bude jasně patrné, jaké dosahovaly výše, které výdaje byly v průběhu let zrušeny a které naopak přibyly. Díky této analýze bude možné navrhnout jejich optimální strukturu a výši, která by vedla k jejich snížení, a tím i snížení dalšího zadlužování České republiky.

1 MANDATORNÍ VÝDAJE

1.1 Obecná definice mandatorních výdajů

Samotný pojem *mandatorní výdaje*, i přes jeho časté používání v médiích a politické sféře, není zcela jasně v rámci české výdajové politiky státního rozpočtu definován. I struktura mandatorních výdajů se neustále mění, tudíž je těžké porovnávat tyto výdaje v čase. Ani v odborné literatuře se o něm mnoho nepíše, natož aby byl v některé knižní publikaci přímo definován. Mandatorní výdaje jsou takové výdaje státního rozpočtu, které stát musí uhradit, protože to tak stanoví platné zákonné předpisy nebo dohody a smlouvy, kterými stát na sebe převzal určité závazky [1].

Velikost mandatorních výdajů je dána zákonem a může se měnit pouze změnou zákonného předpisu či obdobné právní normy. Další složkou mandatorních výdajů jsou výdaje předurčené smluvními závazky, mezinárodními dohodami a smlouvami. Příkladem mohou být výdaje na dluhovou službu a transfery mezinárodním organizacím [2].

V případě výdajů na dluhovou službu se jedná o smluvní závazek státu vůči dalším subjektům, které nakupují státem emitované dluhopisy. Povinností vlády je splácet jak jistinu, tak dlužné úroky. V demokratických státech je tento závazek natolik významný, že v žádném případě nelze přestat vyplácet úroky a jistinu ze státem emitovaných dluhopisů, neboť při nesplnění tohoto závazku by se již vládě nepodařilo umístit na trhu další emitované dluhopisy.

Velikost mandatorních výdajů se mění také v závislosti na vývoji makroekonomických ukazatelů, a tedy v závislosti na fázi ekonomického cyklu, ve kterém se ekonomika České republiky nachází. Například je-li ekonomika v recesi, roste počet nezaměstnaných, což vyvolá růst objemu dávek vyplácených v nezaměstnanosti. Současně však také vzroste objem dalších dávek sociálního zabezpečení, jakými mohou být například dávky podpory rodin s dětmi, jelikož jejich životní úroveň bez příjmů ze zaměstnání, poklesne. Současně v recesi klesnou i příjmy z daní, což ještě více zhorší rozpočtovou situaci [3].

1.2 Mandatorní výdaje v České republice

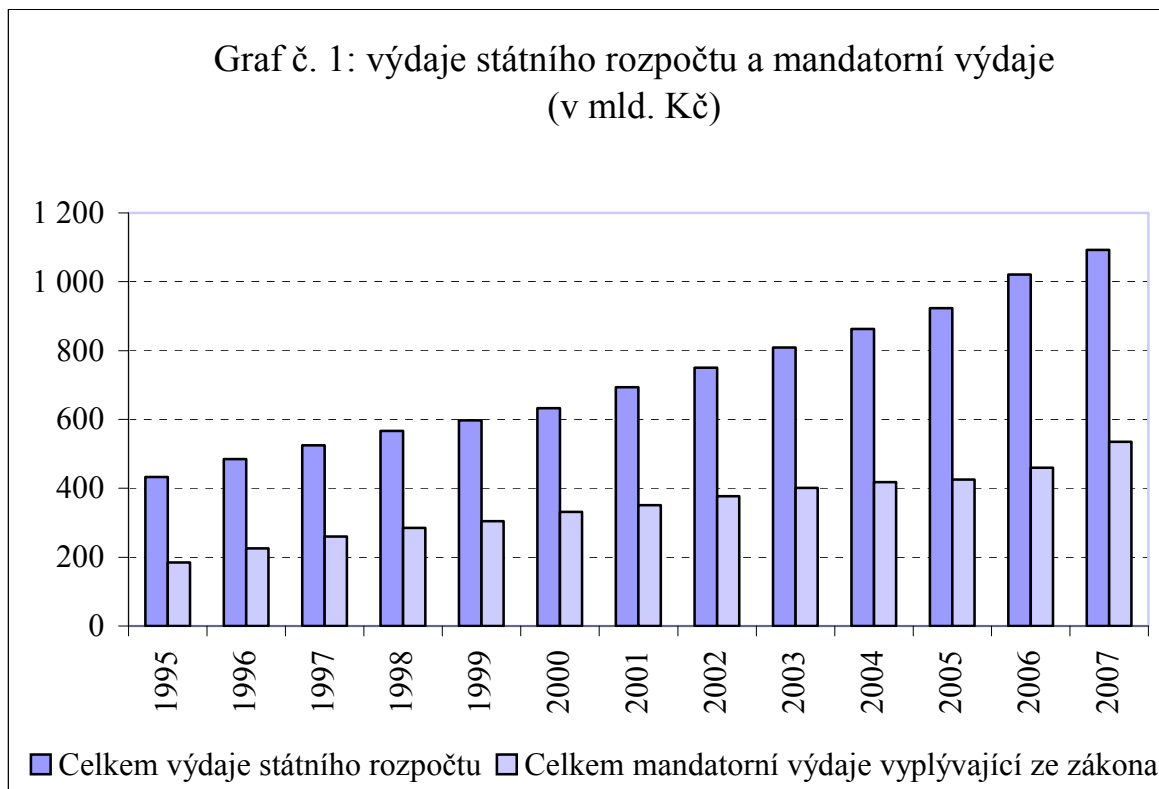
Mandatorní výdaje dlouhodobě velmi zatěžují výdajovou stranu státního rozpočtu České republiky. Jejich snížení je však velmi problematické, neboť je k tomu zapotřebí přijetí nového zákona. Problémem jsou hlavně jednotlivé výdaje v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče, které jsou u nás již dlouhodobě zakotveny a jejich snížení či dokonce zrušení by jistě vyvolalo vlnu nespokojenosti mezi obyvateli ČR.

V následující tabulce je uvedena výše mandatorních výdajů a výše celkových výdajů státního rozpočtu v letech 1995 – 2007. Můžeme sledovat neustále se zvyšující tendenci až do roku 2000. Od tohoto roku je patrná mírná klesající tendence, až na rok 2007 díky opatřením vlády Sociální demokracie. Čísla jsou pro lepší orientaci v mld. Kč a pro lepší znázornění je pod tabulkou připojen graf.

Tabulka č. 1: Podíl mandatorních výdajů na celkových výdajích státního rozpočtu

Období	Celkem výdaje státního rozpočtu	Celkem mandatorní výdaje vyplývající ze zákona	Podíl (v %)
1995	432,73	184,47	42,63
1996	484,37	225,85	46,63
1997	524,66	260,22	49,60
1998	566,74	285,42	50,36
1999	596,90	304,72	51,05
2000	632,26	331,94	52,50
2001	693,92	351,51	50,66
2002	750,75	377,03	50,22
2003	808,71	401,34	49,63
2004	862,89	418,25	48,47
2005	922,79	425,05	46,06
2006	1 020,64	459,93	45,06
2007	1 092,27	535,05	48,99

Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/1403-07;>
[http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/ainformace/72EA00421966.](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/ainformace/72EA00421966)

Zdroj: vlastní graf na základě údajů z předchozí tabulky.

Mandatorní výdaje jsou bezesporu velkým problémem výdajové strany státního rozpočtu, jelikož ji neustále zvyšují a tím vznikají vyšší a vyšší schodky státního rozpočtu. Jejich snížení ovšem není jednoduché, a to díky legislativnímu procesu, který je k tomu zapotřebí uskutečnit. Dalším problémem je „nepopularita“ takovýchto opatření. Proto jednotlivé vlády neustále odkládaly především sociální reformy z důvodu ztráty svých voličů. Až současná koaliční vláda prosadila jejich schválení.

2 ROZDĚLENÍ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ

2.1 Výdaje vyplývající ze zákona

Jsou to takové výdaje, které je stát povinen vyplácet na základě zákonných předpisů. Jejich změna je možná pouze změnou příslušného zákona. Jsou největší položkou mandatorních výdajů České republiky.

2.1.1 Sociální transfery

Mezi sociální transfery patří:

- dávky důchodového pojištění;
- dávky státní sociální podpory;
- dávky nemocenského pojištění;
- ostatní sociální dávky;
- podpory v nezaměstnanosti;
- ostatní [4].

Mezi nejvýznamnější sociální transfery patří důchodové pojištění, státní sociální podpora a nemocenské pojištění. Proto se dále budu zabývat především těmito transfery, speciálně dávkami státní sociální podpory.

2.1.1.1 *Důchodové pojištění*

Obsahuje:

- starobní důchod;
- plný invalidní důchod;
- částečný invalidní důchod;
- vdovský a vdovecký důchod;
- sirotčí důchod [5].

Podle demografických prognóz EU bude stárnutí české populace jedno z nejrychlejších. Dopady demografického vývoje jsou následující:

- prodlužující se střední délka života a s tím spojená delší doba čerpání důchodů;
- růst podílu starších osob na celkové populaci;

- pokles počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva, které by na důchody vydělávalo [6].

V ČR představuje systém základního důchodového pojištění hlavní formu zabezpečení osob ve stáří, v případě invalidity a při úmrtí živitele. Výdaje na důchodové pojištění představují cca 28 % výdajů státního rozpočtu. Pojistné na důchodové pojištění je příjmem státního rozpočtu; v roce 2006 činily příjmy státního rozpočtu z pojistného na důchodové pojištění 276,9 mld. Kč a výdaje státního rozpočtu na dávky důchodového pojištění 272,9 mld. Kč [7].

Reforma důchodového systému je z hlediska demografických prognóz zajisté potřebná. Otázkou je, jakou formou by se tato reforma měla uskutečnit. Posunovat odchod do důchodu je první, co přišlo našim zákonodárcům na mysl. Ovšem ne všechna povolání se dají dělat do 65 let. Podle mne by řešením tohoto problému bylo, kdyby si každý začal spořit na svůj důchod sám. Je sice nespravedlivé, když celý život platíme sociální pojištění, jehož část jde právě na důchodové pojištění, abychom si ještě museli spořit, ale pokud chceme prožít důstojný důchod, nic jiného nám nezůstane. Co se týče studia po 18. roce, jeho zrušení jako náhradní dobu pojištění, nemyslím si, že by tento krok nějak ovlivnil studenty v pokračování ve studiu.

2.1.1.2 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění má zabezpečit osoby výdělečně činné ve dvou případech. Prvním z nich je nepřítomnost v práci z důvodu nemoci a druhým nepřítomnost v práci z důvodu mateřství. Všichni zaměstnanci jsou povinni ze zákona se nemocenského pojištění účastnit, při splnění určitých podmínek.

Záslouhou levicových stran byl i proti prezidentskému vetu schválen nový zákon o nemocenském pojištění s účinností od 1. ledna 2007. V tomto zákoně jsou nově nastaveny parametry pro výpočet jednotlivých dávek a také snížení příspěvkové sazby pojistného. Tyto změny ovšem měly významně negativní dopad na státní rozpočet. Tento nový zákon by přinesl každý rok deficit více než 4,3 miliardy Kč. Proto aby systém nemusel být dotován, je potřeba snížit výdaje a zvýšit příjmy nemocenského pojištění [8].

V ČR je podle statistik pracovní neschopnost velmi vysoká. Ovšem, jak je všeobecně známo, ne všechny dávky jsou poskytovány opravdu nemocným. Velká část zaměstnanců, pobírajících nemocenskou dávku, ve skutečnosti nemocnými nejsou. Vláda se snaží omezit tyto případy novelou, díky které se sníží pobírané nemocenské dávky zaměstnance, a v prvních třech dnech nemoci se dokonce zruší. Ovšem účelnější by podle mne bylo, kdyby se stát zaměřil na lékaře, kteří neoprávněná potvrzení o pracovní neschopnosti vydávají. Zajímavostí je, že novela upravující právě nemocenské pojištění má jednu výjimku, a tou jsou právě sami zákonodárci, kteří si nemocenskou ponechali v původní výši. Reforma systému nemocenského pojištění by měla vést k větší odpovědnosti jak zaměstnavatelů, tak i zaměstnanců za vývoj pracovní neschopnosti. Mělo by také dojít ke snížení zneužívání tohoto systému, např. zvýšením kontrol lidí kteří pobírají nemocenskou dávku.

2.1.1.3 Státní sociální podpora

Je to podpora poskytovaná osobám, které se ocitnou ve společensky uznaných sociálních situacích stanovených zákonem. Stát tím pádem přebírá spoluzodpovědnost za vzniklou sociální situaci [9].

Celková výše sociálních mandatorních výdajů a trend jejich dalšího zvyšování už byl velmi neúnosný a významně ohrožoval bilance veřejných rozpočtů. Cílem je především podpora rodin s dětmi [10].

Přídavek na dítě

Po schválení nových reforem byl odstraněn automatický valorizační mechanismus, díky kterému nebylo možné efektivně kontrolovat vývoj sociálních mandatorních výdajů, tedy i přídavku na dítě. Částečné omezení výplaty přídavku na děti by mělo být rodinám s dětmi vyváženo vysokými daňovými slevami (zvyšují se z 6.000 Kč na 10.680 Kč na dítě ročně). Tyto daňové slevy by měly vyvážit i kompenzaci nárůstu spodní sazby DPH. Zejména jsou zvýhodňovány ty rodiny, kde alespoň jeden z rodičů pracuje. Zároveň by tento systém měl částečně omezit zneužívání, a to v případech, kdy ani jeden z rodičů není motivován ke hledání nové práce a snaží se vyžít pouze ze sociálních dávek [11].

Sociální příplatek

Změna v této oblasti sociálních dávek, jako i v jiných, se snaží o větší adresnost jednotlivých dávek. To znamená, aby dávka byla určena opravdu tomu, kdo ji potřebuje a nedocházelo ke zneužívání. Veškeré úspory v sociálním systému by měly být kompenzovány snížením daní a celou další řadou opatření.

Cílem této dávky je pomáhat rodinám s nízkými příjmy zabezpečovat potřeby jejich dětí. Nárok na tento příplatek je tedy vázán na péči o nezaopatřené dítě a na stanovenou hranici příjmů v rodině. Ve výši dávky se odráží nejen příjem rodiny, ale také další faktory, mezi které patří především:

- zdravotní stav dítěte;
- zdravotní stav rodiče;
- osamělost rodiče;
- studium dítěte na střední nebo vysoké škole;
- narození vícero dětí [12].

Příspěvek na bydlení

Touto dávkou stát přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy.

Rodičovský příspěvek

V předvolebním období byla tato dávka vázána na průměrnou mzdu v nepodnikatelské sféře. Vývoj této mzdy ovšem nejde nějak ovlivnit, proto byla tato vazba velmi nepraktická a znamenala další nárůst sociálních mandatorních výdajů, a to až na dva a půl násobek mezi roky 2006 a 2007. Druhým problémem bylo, že řada příjemců s nízkou kvalifikací nedosáhla obdobného výdělku ani ve svém zaměstnání. Proto byl pro ně návrat do práce nevýhodný a využívali této dávky v maximální míře. A v neposlední řadě byla tato dávka zneužívána migrujícími občany ze států EU, a to pro její snadnou dostupnost, délku trvání a samozřejmě její výši [13].

Příspěvek na školní pomůcky

Tento příspěvek, tzv. „pastelkovné“, byl vyplácen jednorázově dětem, které byly za měsíc květen přihlášeny k zápisu povinné školní docházky. Výše příspěvku tehdy činila 1.000 Kč. Tato dávka se ovšem ukázala jako velmi nesystémová, jelikož byla vyplácena zbytečně širokému okruhu osob a nebyla možná kontrola skutečného využití příspěvku [14].

Vyplácení této dávky bylo podle mne jen předvolebním krokem Sociální demokracie k přilákání více voličů ke svojí straně. Pokud už by takovýto příspěvek měl být vyplácen a sloužit k vybavení prvňáčka do školy, muselo by se jednat o podstatně vyšší částku. Spousta rodičů ale toto „gesto“ ocenila, a to byl zajisté záměr předvolebního populismu.

Dávky pěstounské péče

Jako u jediné dávky, zde nedochází k úsporám, ale pouze ke změně jejich výplaty v pevných částkách. Zamezit automatické valorizaci těchto dávek by se mělo díky odstranění vazby výše dávky na životní minimum a stanovení dávky absolutními částkami [15].

Porodné

Jako i u ostatních dávek i zde je nově odstraněn automaticky valorizační mechanismus. Mezi léty 2005 a 2007 došlo ke zdvojnásobení výdajů na porodné, a proto bylo potřeba tento růst zastavit. Porodné je od 1. ledna 2008 stanoveno v pevné výši, a to 13.000 Kč pro každé dítě. Výše porodného v ČR patří k vyššímu evropskému průměru. Nelze prokázat souvislost mezi výší porodného a počtem narozených dětí. V mnoha zemích tato dávka není vyplácena vůbec a na porodnost to nemá žádný vliv [16].

Pohřebné

Na pohřebné má nárok osoba, která vypravila pohřeb zemřelému.

Životní a existenční minimum

Životní minimum bylo velmi široce využíváno nad rámec jeho základních funkcí. Je to nevhodné především ve finančně náročných sociálních systémech, vzhledem k nárokovému charakteru dávek. Tímto se zvyšují mandatorní výdaje státního rozpočtu a roste zadlužování státu. Od 1. ledna 2007 díky přijetí nových zákonů stouply dávky státní sociální podpory

oproti roku 2006 o 15 mld. Kč. Proto bylo nutné reformou sice ponechat valorizaci životního a existenčního minima, ale v závislosti na ekonomických a sociálních podmínkách státu [17].

2.2 Ostatní mandatorní výdaje vyplývající ze zákona

2.2.1 Platby státu do veřejného zdravotního pojištění

Za osoby, za které je plátcem pojistného stát, hradí měsíční pojistné Ministerstvo financí České republiky na zvláštní účet. Stát je plátcem pojistného prostřednictvím státního rozpočtu za tyto pojištěnce:

- nezaopatřené děti; nezaopatřenost dítěte se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře;
- poživatele důchodů z důchodového pojištění;
- příjemce rodičovského příspěvku;
- ženy na mateřské a rodičovské dovolené; ženy pobírající peněžitou pomoc v mateřství a muže po dobu jejich nepřítomnosti v práci;
- uchazeče o zaměstnání včetně uchazečů o zaměstnání, kteří přijali krátkodobé zaměstnání;
- osoby pobírající dávky sociální péče z důvodu sociální potřeby;
- osoby ve vazbě nebo osoby ve výkonu trestu odnětí svobody;
- další osoby podle § 7 zákona č. 48/1997 Sb. [18].

I když si jako zaměstnanci platíme zdravotní pojištění nebo je za nás placeno státem, už nám není zajištěna základní péče, jak tomu bylo ještě minulý rok. Od 1. ledna 2008 je totiž nastoleno několik nových poplatků, které musíme i po zaplacení zdravotního pojištění uhradit. Jedná se především o poplatek za klinické vyšetření u lékaře, za položku na receptu, za pobyt v nemocnici nebo za využití pohotovosti bez následné hospitalizace. I když mají regulační poplatky mnoho výjimek, kdy pacient platit nemusí, jistě se to už dotklo každého z nás.

Již po zavedení této reformy se zvedla vlna nevole jak u občanů, tak i u některých zákonodárců, kteří diskutují o její legálnosti. Došlo to i tak daleko, že například Svaz pacientů

ČR nabádá, aby pacienti tyto poplatky platili výhradně buď v drobných mincích nebo naopak ve velkých bankovkách. Také bylo podáno několik ústavních stížností na tuto reformu [19].

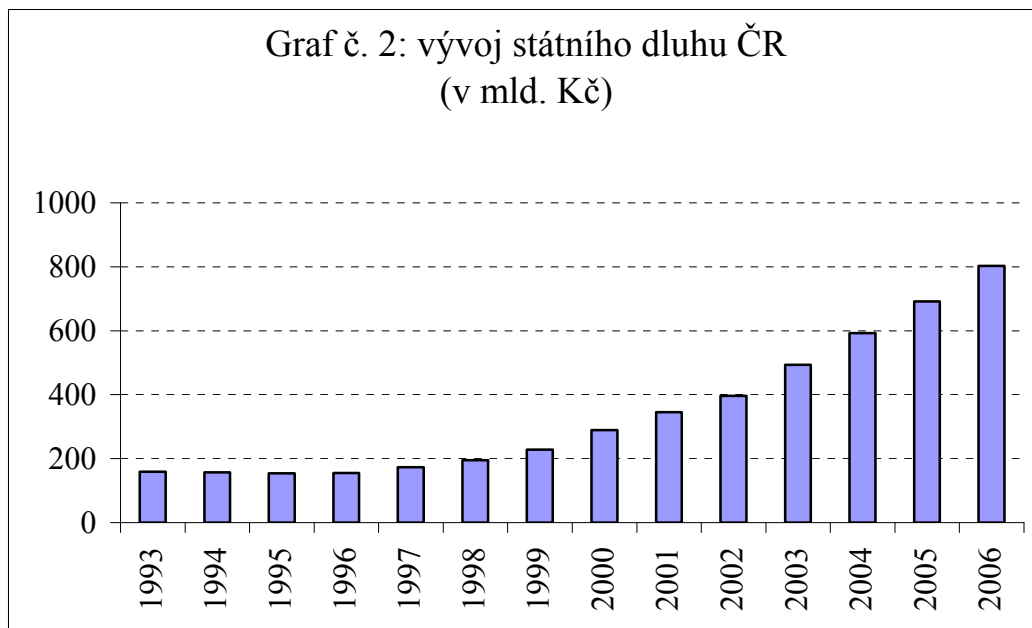
2.2.2 Výdaje na dluhovou službu

Veřejný dluh je souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu (bez ohledu na to vznikly-li tyto pohledávky rozpočtovou cestou, či jinak). Většinou má veřejný dluh formu vládních dluhopisů, to jsou obligace, které jsou nakupovány jednotlivými ekonomické subjekty. Odlišujeme:

- **čistý dluh** – je to celkový objem závazků nějakého subjektu snížený o objem jeho pohledávek; tento postup se uplatňuje i v případě, že dlužníkem je stát;
- **hrubý dluh** – je to celkový objem závazků státu bez ohledu na státní pohledávky [20].

Státní dluh úzce souvisí s deficitem státního rozpočtu. Dluhová služba se skládá ze dvou částí, a to splácení jistiny a splácení úroků. Český veřejný dluh má několik zvláštností. Jeho větší část nevznikla přes rozpočtové deficity, jak by se mohlo zdát, ale také převzetím závazků jiných ekonomických subjektů státem. Jednalo se především o banky. Druhou zvláštností je, že jen malá část veřejného dluhu existuje ve formě státních dluhopisů [21].

Pro lepší názornost vývoje státního dluhu a jeho neustálého zvyšování může sloužit následující graf:

Zdroj: data z: <http://archiv.newton.cz/pr/2007/03/16/9b41e1205e6c4735dd5970c352825065.asp>.

2.2.3 Příspěvek na stavební spoření

K nejdiskutovanějším mandatorním výdajům patří v poslední době i příspěvek státu na podporu stavebního spoření. Tento produkt stavebních spořitelen se v posledních letech těší velké oblibě i proto, že státní příspěvek u tohoto druhu spoření je velmi vysoký. Obliba tohoto produktu vedla k rekordnímu uzavření počtu smluv za poslední dva roky a také k velké sumě naspořených objemů [22].

2.2.4 Dotace na podporu exportu

Tyto dotace jsou v ČR prováděny pomocí České exportní banky, a. s., která je z části vlastněná státem. Umožňuje tak českým výrobcům vstupovat na mezinárodní trh s podmínkami podobnými jejich konkurentů. Posláním banky je poskytování státní podpory vývozu, a to:

- poskytováním a financováním vývozních úvěrů;
- poskytováním dalších služeb s vývozem souvisejících [23].

2.2.5 Státní záruky

Jedná se o právní příslib, že stát v případě předem jasně specifikované události, převezme závazek za daný subjekt. V České republice vzrostl objem poskytnutých záruk

především v druhé polovině devadesátých let, jejichž dopady jsou ve veřejných financích patrné dodnes. Jednalo se především o oddlužení českých bank [24].

2.2.6 Příspěvek k penzijnímu připojištění

Stát se snaží formou dotace přimět občany, aby se sami začali starat o svoji budoucnost, jelikož penzijní systém v České republice nebude schopen již za několik let vyplácet důchody ve stejné výši jako nyní. Tento státní příspěvek je závislý na měsíčním příspěvku pojištěnce. Státní příspěvek se podle této částky poté pohybuje od 50 do 150 korun měsíčně [25].

2.2.7 Příspěvky politickým stranám

Příspěvek pro stranu a hnutí, které získaly v posledních volbách do Poslanecké sněmovny 3 % hlasů činí 6.000.000 Kč ročně. S dalším každým započatým 0,1 % hlasu obdrží každá strana a hnutí 200.000 Kč. Dále se vyplácí příspěvky na mandát poslance nebo senátora a na mandát člena zastupitelstva kraje. Celková výše příspěvku vyplacená v roce 2007 politickým stranám činila 487.875.000 Kč [26].

2.2.8 Mzdy pracovníků rozpočtových a příspěvkových organizací

Jedná se především o zaměstnance organizačních složek státu, příspěvkových organizací a institucí, které nehospodaří za účelem dosažení zisku (např. veřejně prospěšné instituce nebo zdravotní pojišťovny). Podle zprávy Českého statistického úřadu nám počet státních zaměstnanců v loňském roce převýšil počet 250.000, to je poměr na každých 40 občanů jeden úředník. Tento nárůst se nejenže nezastavuje, ale naopak nabírá na rychlosti. Úředníků nám stále přibývá.

Nová vláda Mirka Topolánka si dala jako jeden ze svých hlavních cílů právě i snižování počtu státních zaměstnanců. Do roku 2010 by chtěla snížit počet těchto zaměstnanců nejméně o tři procenta ročně [27].

Problém vysokého počtu státních zaměstnanců napadl jistě každého z nás, v souvislosti se státními úředníky, když jsme se dožadovali nějakého úkonu na úřadě. Nesmyslné posílání žadatelů od jednoho okénka k druhému je u nás naprosto normální. Podle statistického úřadu připadá na 40 občanů jeden úředník. Přiznejme si, jak často se člověk nepodnikatel na

úřadech nachází. Snížení jejich počtu bude mít sice za následek zvýšení nezaměstnanosti, ale pokud chceme dodržet Konvergenční program České republiky, bude tento krok nezbytný.

2.2.9 Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti

Tyto výdaje jsou realizovány prostřednictvím úřadů práce a Ministerstva práce a sociálních věcí. Aktivní politika zaměstnanosti:

- podporuje strukturální změny nezaměstnanosti a sociálně ekonomický rozvoj v regionu;
- směřuje k dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách;
- podporuje rozvoj samostatně výdělečné činnosti;
- hmotně stimuluje podnikatele a zaměstnavatele při zřizování nových pracovních míst;
- podporuje rekvalifikační projekty;
- podněcuje k hledání a vytváření nových pracovních míst a tvorbou pracovních příležitostí nabízí možnost pracovního uplatnění uchazečům o zaměstnání [28].

2.2.10 Investiční pobídky

Poskytování těchto pobídek bylo v České republice zahájeno v roce 1998. Investičními pobídkami se rozumí:

- sleva na dani z příjmů právnických osob;
- převod technicky vybaveného území za zvýhodněnou cenu;
- hmotná podpora vytváření nových pracovních míst;
- hmotná podpora rekvalifikace nebo školení zaměstnanců;
- převod pozemků podle zvláštního právního předpisu [29].

3 POROVNÁNÍ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ S EVROPSKÝMI STÁTY

Porovnání mandatorních výdajů České republiky s některými zeměmi Evropské unie není zdaleka tak lehké, jak by se mohlo zdát. Samotný termín *mandatorní výdaje* (v angličtině *mandatory expenditures*) totiž nenajdeme ve všech státních rozpočtech evropských států. Pokud už se toto slovní spojení objevuje, struktura výdajů je úplně jiná než v ČR. Proto porovnání je v podstatě nemožné. Jedinou možností je porovnat sociální výdaje, které mají ve většině států podobné složení. Pro porovnání jsem vybrala několik sociálních transferů.

3.1 Příklad na dítě

- Polsko: zde je výše přídavků odstupňována podle počtu dětí, bez ohledu na věk dítěte.
- Slovensko: tato dávka je vyplácena bez ohledu na příjem a věk dítěte ve výši v přepočtu 390 Kč na jedno dítě do 16 let věku.
- Rakousko: zde je možné pro dítě do tří let čerpat 2.951 Kč a pro dítě do deseti let 3.136 Kč.
- Česká republika: přídavky jsou vypláceny v pevné výši, a to podle věku dítěte. Pro dítě do 6 let je vyplácena výše 500 Kč měsíčně, pro dítě od 6 do 15 let je to 610 Kč měsíčně a pro dítě od 15 do 26 let je výše přídavku 700 Kč měsíčně [30].

3.2 Rodičovský příspěvek

Systémy čerpání mateřské a zejména rodičovské dovolené se v evropských státech značně liší. Odlišnost je v délce čerpání, flexibilitě čerpání, podmínkách čerpání a systémů financování.

- Polsko: zde je možné rodičovskou dovolenou čerpat do dvou let věku dítěte, při vícerčatech do 3 let. Výše příspěvku je v přepočtu asi 2.745 Kč měsíčně.
- Slovensko: rodičovská dovolená do tří let věku dítěte. Výše příspěvku je v přepočtu asi 2.745 Kč měsíčně.
- Rakousko: rodičovská dovolená je vyplácena do tří let věku nejmladšího dítěte. Výše rodičovského příspěvku je v přepočtu 12.205 Kč.

Česká republika patří k zemím s nejdelší dobou čerpání rodičovského příspěvku. Ten je možné čerpat po dobu do čtyř let věku dítěte, a je jeden z nejvyšších v Evropské unii. V České republice je nově nastaven systém vícerychlostního čerpání rodičovského příspěvku. Podle tohoto nového systému si může rodič vybrat, zda bude čerpat ve zvýšené, základní nebo klasické pevné částce. Tento systém je zaveden již v několika evropských státech a spolehlivě funguje [31].

3.3 Nemocenské pojištění

Míra nemocnosti je u nás poměrně vysoká, vyšší než například v Polsku nebo na Slovensku. Ovšem není to tím, že by zdravotní stav našeho obyvatelstva byl horší, právě naopak. Nově byla zavedena tzv. karenční lhůta, což je nevyplácení nemocenské v prvních dnech nemoci. Tato karenční lhůta existuje ve 12 členských zemích Evropské unie. Nejobvyklejší karenční doba jsou tři dny. Například v sousedním Slovensku se první tři dny nemocenské vyplácí 25 % výpočtového základu, jinak 55 % [32].

3.4 Důchodové pojištění

Odchod do důchodu v 65 letech je již dnes běžný ve většině států Evropské unie. Takovými státy jsou například Německo, Španělsko nebo Irsko. Výše důchodových dávek se liší stát od státu. Většina států využila systému, kdy ustanovila povinnost ukládat si na důchod u penzijního fondu část své mzdy [33].

4 ANALÝZA MANDATORNÍCH VÝDAJŮ V LETECH 2003 – 2007

4.1 Slovní analýza

Následující analýza popisuje vývoj jednotlivých mandatorních výdajů v letech 2003 – 2007, na základě státních závěrečných účtů České republiky. Jedná se především o zákonné mandatorní výdaje, speciálně sociální transfery. Jednotlivé částky jsou uvedeny pro lepší názornost i v procentuálním vyjádření.

4.1.1 Rok 2003

Schválený rozpočet mandatorních výdajů na rok 2003 byl zvýšen rozpočtovými opatřeními v souhrnu o 11,4 mld. Kč. Toto zvýšení bylo především ovlivněno výsledkem arbitrážního sporu CME (americká společnost vlastníci televizi Nova) vůči České republice a vypořádáním vztahů ke společnosti Housing&Construction, které znamenaly dodatečné zvýšení rozpočtovaných výdajů v souhrnu o 11,2 mld. Kč. Dále byly navýšeny transfery státním fondům (o 2,0 mld. Kč), dávky sociální péče vyplácené obcemi (o 632 mil. Kč) výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti (o 779 mil. Kč), a zejména výdaje na stavební spoření (o 521 mil. Kč). Současně byly ale sníženy výdaje určené na státní sociální podporu (o 1,6 mld. Kč), výdaje na dluhovou službu (o 1,1 mld. Kč) a také dotace na podporu exportu (o 660 mil. Kč).

Mandatorní výdaje byly za rok 2003 čerpány ve skutečné výši 426,6 mld. Kč a na rozdíl od upraveného rozpočtu toto skutečné čerpání zaostalo o 5,7 mld. Kč (o 1,3 %). Mandatorní výdaje, které vyplývají ze zákona, byly čerpány v objemu 401,3 mld. Kč a oproti upravenému rozpočtu zaostaly o 3,6 mld. Kč (tj. o 0,9 %). Naopak nižší čerpání vykázaly sociální transfery, a to o 2.439 mil. Kč (z toho státní sociální podpora o 687 mil. Kč a dávky sociální péče vyplácené obcemi o 684 mil. Kč) a také výdaje na dluhovou službu (o 759 mil. Kč). Ostatní mandatorní výdaje byly čerpány pod úroveň upraveného rozpočtu o 2.052 mil. Kč zejména díky nízkému čerpání výdajů na vládní úvěry.

Celkový nárůst mandatorních výdajů činil meziročně 44,1 mld. Kč, tj. o 11,5 % (v roce 2002 činil meziroční růst 28,0 mld. Kč, tj. 7,9 %). Mandatorní výdaje vyplývající ze zákona vzrostly o 24,3 mld. Kč (o 6,4 %) a ostatní mandatorní výdaje o 19,8 mld. Kč (o 361,4 %).

Největší část z mandatorních výdajů vyplývajících ze zákona činily sociální transfery ve výši 322,1 mld. Kč, které v roce 2003 představovaly 94,1 % všech mandatorních výdajů. Na jejich celkovém zvýšení oproti roku 2002 o 16,9 mld. Kč (o 5,5 %) se podílí zejména růst dávek důchodového pojištění o 12,2 mld. Kč (o 5,7 %) a zvýšení dávek nemocenského pojištění o 1,7 mld. Kč (o 5,2 %). Také výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti vzrostly o 739 mil. Kč (o 11,9 %). Naopak snížení můžeme pozorovat u výdajů na státní sociální podporu, a to o 1,5 mld. Kč (o 4,3 %).

U ostatních zákonných mandatorních výdajů se zvýšily zejména transfery státním fondům o 3,8 mld. Kč (o 129,2 %), výdaje na příspěvek státu na podporu stavebního spoření o 2,2 mld. Kč (o 19,9 %), výdaje na dluhovou službu o 2,7 mld. Kč (o 14,5 %) a výdaje státu do veřejného zdravotního pojištění o 1,9 mld. Kč (o 6,3 %).

Zvýšení mandatorních výdajů vyplývajících ze smluvních závazků a z jiných právních norem o téměř 20 mld. Kč (o 361,4 %) bylo ovlivněno vypořádáním závazků státu vůči CME a společnosti Housing&Construction v celkové výši 11,2 mld. Kč a zvýšením výdajů na státní záruky o 8,6 mld. Kč (o 242,5 %) [34].

4.1.2 Rok 2004

Celková výše mandatorních výdajů představovala ve schváleném rozpočtu 461,7 mld. Kč, (tj. 53,1 % z celkových výdajů). Zákonné mandatorní výdaje představovaly téměř 420,6 mld. Kč, tj. 91,1 % z celkových mandatorních výdajů. Největší položkou mandatorních výdajů vyplývajících ze zákona byly sociální transfery, které byly rozpočtovány ve výši 331,3 mld. Kč. To je 78,8 % výdajů vyplývajících ze zákona. Objemově významné byly také výdaje na platbu státu do zdravotního pojištění za vybrané skupiny obyvatel, dále státní příspěvek na stavební spoření a výdaje na dluhovou službu. Tyto tři položky v souhrnu činily 75,3 mld. Kč, tj. 17,9 % mandatorních výdajů předurčených zákonem. V tomto roce byl poprvé rozpočtována i položka odvod peněžních prostředků z vlastních zdrojů Evropských společenství do rozpočtu Evropské unie, a to ve výši 16,9 mld. Kč jako smluvní závazek vyplývající ze vstupu České republiky do Evropské unie v květnu 2004.

Celková výše čerpání všech mandatorních výdajů dosáhla 453,2 mld. Kč, tj. přes 52,5 % celkových výdajů státního rozpočtu. Meziroční nárůst o 26,6 mld. Kč, tj. o 6,2 % byl ovlivněn zahrnutím vyrovnání závazků plynoucích z arbitrážního sporu CME a společnosti Housing&Construction vůči ČR do skutečnosti roku 2003. Po odečtení těchto mimořádných výdajů ve výši 11,2 mld. Kč činil meziroční růst 37,8 mld. Kč, tj. 9,1 %. Na zvýšení se poprvé projevil i v plné výši zahrnutý odvod peněžních prostředků z vlastních zdrojů Evropských společenství do rozpočtu Evropské unie ve výši téměř 16,1 mld Kč. K dalšímu nárůstu došlo zejména v sociální oblasti – v červnu roku 2004 byly vyplaceny mimořádné dávky důchodcům a dětem jako sociální opatření ve vztahu ke změnám DPH (6,5 mld Kč). Na zvýšení sociálních transferů měly svůj podíl i důchody, které vzrostly téměř o 5,1 mld. Kč. Také se zvýšily výdaje na dluhovou službu o 5,4 mld Kč.

Celkově byly mandatorní výdaje vyplývající ze zákona čerpány v objemu 418,3 mld. Kč a jejich podíl na celkových mandatorních výdajích představoval 92,3 %. Nárůst těchto výdajů oproti roku 2003 činil 16,9 mld. Kč (tj. 4,3 %). Největší část připadla opět na sociální transfery, a to 330,9 mld. Kč (tj. 79,1 %). Na jejich celkovém meziročním zvýšení, které bylo 8,8 mld. Kč (tj. 2,7 %) se podílely především mimořádné dávky důchodcům a dětem a růst dávek důchodového pojištění. Na druhé straně se na základě úpravy legislativy podařilo snížit dávky nemocenského pojištění. Výrazně se ovšem v tomto roce zvýšily výdaje na obsluhu státního dluhu (o 5,4 mld. Kč, tj. o 25,5 %) a příspěvek státu na podporu stavebního spoření (o 2,1 mld Kč, tj. o 15,7%). V mandatorních výdajích roku 2004 byly rovněž zahrnuty mimořádné výdaje na volby konané do zastupitelstev obcí a krajů, do Senátu a do Evropského parlamentu, a to ve výši 1,1 mld. Kč.

Mandatorní výdaje vyplývající ze smluvních závazků a z jiných právních norem byly čerpány ve výši 34,9 mld. Kč, tj. o 5,3 mld. Kč (o 13,3 %) méně než uváděl upravený státní rozpočet. Na růstů téměř o 9,7 mld. Kč (o 38,4 %) měly ovšem opačný vliv, jak již bylo uvedeno, vypořádání závazků státu vůči CME a společnosti Housing&Construction. V tomto roce rostly výdaje na státní záruky, ale naopak se snížilo čerpání výdajů na vládní úvěry [35].

4.1.3 Rok 2005

Celkové mandatorní výdaje dosáhly výše 471,7 mld.Kč, což je o 18,5 mld. Kč (tj. o 4,1 %) více než v roce 2004. Ovšem jejich podíl na celkových výdajích státního rozpočtu se snížil z 52,5 % v roce 2004 na 51,1 % v roce 2005.

Ve schváleném rozpočtu na rok 2005 představovaly mandatorní výdaje, které je vláda povinna uhradit jak ze zákona, tak z jiných právních norem či smluvních závazků, 481,3 mld. Kč. Z celkových výdajů rozpočtu se tedy jedná o 53,0 %. Z toho na sociální transfery připadlo celkem 342,1 mld. Kč (na důchody 245,6 mld. Kč a dávky státní sociální podpory 37,1 mld. Kč), na platbu státu do zdravotního pojištění za vybrané skupiny obyvatel 34,0 mld. Kč, na výdaje na dluhovou službu 33,4 mld. Kč a na příspěvek na podporu stavebního spoření 14,8 mld. Kč.

Z celkových mandatorních výdajů připadlo na zákonné mandatorní výdaje téměř 431,3 mld. Kč, tj. 89,6 %. Největší položkou mandatorních výdajů vyplývajících ze zákona byly opět sociální transfery, které byly rozpočtovány ve výši 342,1 mld. Kč, tj. 79,3 % všech zákonných mandatorních výdajů. Dalšími významnými položkami byly výdaje na platbu státu do zdravotního pojištění za vybrané skupiny obyvatel (téměř 34,0 mld. Kč), výdaje na dluhovou službu včetně poplatků (33,7 mld. Kč), státní příspěvek na podporu stavebního spoření (14,8 mld. Kč) a příspěvek státu na penzijní připojištění (3,3 mld. Kč), které v souhrnu činily 85,7 mld. Kč, tj. 19,9 % mandatorních výdajů předurčených zákonem.

Ovšem skutečné čerpání všech mandatorních výdajů bylo o něco nižší než schválené, dosáhlo výše 471,7 mld. Kč, tj. 51,9 % celkových výdajů za rok 2005. Mandatorní výdaje vyplývající ze zákona byly čerpány ve výši 425,0 mld. Kč (99,3 % z upraveného rozpočtu) a představovaly 90,1 % všech mandatorních výdajů. V tomto roce došlo ke značnému nárůstu výdajů v oblasti sociálních transferů (celkem o 12,6 mld. Kč, tj. o 3,8 %). Přičemž důchody se meziročně zvýšily o 7,1 % (o 2,1 mld. Kč) a ostatní sociální dávky o 7,1 % (o 443 mil. Kč). Růst výdajů zaznamenal i příspěvek na podporu stavebního spoření (o 4,9 %, tj. o 749 mil. Kč) a státní příspěvek k penzijnímu připojištění (o 14,4 %, tj. o 449 mil. Kč). Naopak snížení zaznamenaly výdaje na dluhovou službu o 5,3 % (o 1,4 mld. Kč), výdaje na volby a příspěvky politickým stranám o 70,8 % (v roce 2005 se uskutečnily volby pouze do

zastupitelstev obcí, v roce 2004 to byly navíc i volby do Senátu, Evropského parlamentu a zastupitelstev krajů a obcí). Další snížení výdajů lze zaznamenat u transferů státním fondům, a to o 6,3 % (o 4,4 mld. Kč), když v roce 2005 byly v mandatorních výdajích zahrnuty pouze správní výdaje Státního zemědělského intervenčního fondu.

Mandatorní výdaje vyplývající z jiných právních norem dosáhly v tomto roce 391 mil. Kč, tj. 95,1 % upraveného státního rozpočtu. Největší podíl na snížení těchto výdajů měla státní podpora hypotéčního úvěrování, na níž bylo čerpáno pouze 344 mil. Kč (95,3 % upraveného rozpočtu) při meziročním poklesu o 27,1 % (o 128 mil. Kč). Na mandatorní výdaje ze smluvních závazků bylo čerpáno 46,3 mld. Kč, tj. 95,1% upraveného rozpočtu. Na celkové meziroční zvýšení výdajů o 34,5 % (o 11,9 mld. Kč) měly vliv zejména odvody peněžních prostředků z vlastních zdrojů ES do EU o 64,0 %, tj. o 10,3 mld. Kč. ČR vstoupila do EU 1.5.2004, a tak v tomto roce byla odvedena pouze část za 8 měsíců roku.

V roce 2005 došlo proti roku 2004 ke snížení podílu mandatorních výdajů na celkových výdajích státního rozpočtu o 1,4 procentního bodu. Nicméně proti roku 1995 vzrostly celkové mandatorní výdaje o 143,6 %. Jejich podíl na celkových výdajích se zvýšil z 44,8 % na 51,5 %, podíl zákonných mandatorních výdajů na celkových výdajích vzrostl ze 42,6 % na 45,8 % a podíl mandatorních výdajů vyplývajících z jiných právních norem a smluvních závazků ze 4,8 % na 5,1 % [36].

4.1.4 Rok 2006

Mandatorní výdaje České republiky dosáhly v tomto roce 523,2 mld. Kč, tj. 51,3 % z celkových výdajů státního rozpočtu, při meziročním růstu 10,9 % (o 51,4 mld. Kč).

Z celkových mandatorní výdajů vyplývajících ze zákona bylo 371,9 mld. Kč rozpočtováno na sociální transfery včetně ochrany zaměstnanců a mandatorních sociálních dotací. Výdaje na důchody činily 272,8 mld. Kč, dávky státní sociální podpory 33,8 mld. Kč, dávky sociální péče 16,0 mld. Kč. Dávky nemocenského pojištění byly rozpočtovány na 30,9 mld. Kč. Platba státu do systému veřejného zdravotního pojištění za vybrané skupiny obyvatel byla naplánována ve výši 36,3 mld. Kč, výdaje na dluhovou službu 33,9 mld. Kč, odvody do rozpočtu EU 30,3 mld. Kč, příspěvek státu na podporu stavebního spoření

15,4 mld. Kč, státní příspěvek k penzijnímu připojištění téměř 4,0 mld. Kč, atd. Ostatní mandatorní výdaje, jakými jsou například finanční prostředky nutné k zabezpečení chodu a obrany státu, byly rozpočtovány ve výši 211,3 mld. Kč a mzdy organizačních složek státu a příspěvkových organizací ve výši 150,9 mld. Kč.

Skutečné čerpání mandatorních výdajů dosáhlo 523,2 mld. Kč, tj. 51,3 % celkových výdajů za rok 2006. Plněno bylo na 101,4 % upraveného rozpočtu celkových mandatorních výdajů (překročení o 7,2 mld. Kč). Meziročně došlo k růstu o 10,9 %, tj. více než o 51,4 mld. Kč, a to zejména díky zvýšení výdajů na sociální transfery obyvatelstva. Na překročení výdajů a vysoký meziroční nárůst měla i předčasná splátka státní záruky ve prospěch ČNB k zajištění konsolidace a stabilizace bankovního sektoru (14,0 mld. Kč), která byla financována nad rámec státního rozpočtu z výnosů emise státních dluhopisů podle zákona č. 547/2005 Sb. Po odečtení této splátky byl upravený rozpočet plněn na 98,6 % při meziročním růstu výdajů o 7,9 % tj. o 37,4 mld. Kč.

Mandatorní výdaje vyplývající ze zákona byly ve skutečnosti čerpány ve výši 473,7 mld. Kč (99,4 % upraveného rozpočtu) a představovaly 90,5 % všech mandatorních výdajů. I v tomto roce došlo ke značnému nárůstu výdajů v oblasti sociálních transferů (celkem o 8,6 %, tj. 29,5 mld. Kč). Tento růst by zapříčiněn zejména dávkami důchodového pojištění, kde bylo meziroční zvýšení 10,3 % (o 25,5 mld. Kč). Ke značnému nárůstu mandatorních výdajů došlo také u platby státu za vybrané skupiny obyvatel do systému veřejného zdravotního pojištění, a to o 27,5 %, tj. téměř o 9,3 mld. Kč, a u výdajů na dluhovou službu (o 24,4 %, tj. o 6,2 mld. Kč).

Ostatní mandatorní výdaje, které vyplývají z jiných právních norem a ze smluvních závazků dosáhly v roce 2006 celkem 49,5 mld. Kč, tj. 125,3 % upraveného rozpočtu. Na tomto zvýšení měla zásadní vliv předčasná splátka státní záruky ve výši 14,0 mld. Kč. V roce 2006 došlo oproti roku 2005 k mírnému zvýšení podílu mandatorních výdajů na celkových výdajích státního rozpočtu (o 0,14 procentního bodu). Proti roku 1995 vzrostly celkové mandatorní výdaje o 170,1 %. Jejich podíl na celkových výdajích se zvýšil z 44,8 % na 51,3 %, podíl zákonných mandatorních výdajů na celkových výdajích vzrostl ze 42,6 % na

46,4 % a podíl mandatorních výdajů vyplývajících z jiných právních norem a smluvních závazků z 2,1 % na 4,8 % [37].

4.1.5 1. pololetí roku 2007

Z celkových výdajů schválených zákonem č. 622/2006 Sb. představují mandatorní výdaje 569,8 mld. Kč, tj. 54,7 % z celkových výdajů. Oproti roku 2006 by se mandatorní výdaje měly zvýšit o 8,9 % (o 46,6 mld. Kč). Z celkových mandatorních výdajů je 416,4 mld. Kč určeno na sociální transfery. Z celkové výše sociálních transferů připadá na vyplácení důchodů 287,4 mld. Kč, na dávky státní sociální podpory 54,4 mld. Kč, na dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky zdravotně postiženým 16,2 mld. Kč, na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách 8,8 mld. Kč, na dávky nemocenského pojištění 32,7 mld. Kč, atd. Do systému veřejného zdravotního pojištění za vybrané skupiny obyvatel je rozpočtována výše 47,2 mld. Kč. Na výdaje na dluhovou službu je rozpočtováno 38,1 mld. Kč, na příspěvek státu na podporu stavebního spoření 13,7 mld. Kč, státní příspěvek k penzijnímu připojištění 4,5 mld. Kč, atd. Odvody a příspěvky do rozpočtu EU jsou ve schváleném rozpočtu zahrnuty v částce 30,2 mld. Kč.

Ostatní mandatorní výdaje, které představují zejména finanční prostředky nutné k zabezpečení chodu a obrany státu, jsou rozpočtovány ve výši 212,7 mld. Kč a na mzdy organizačních složek státu a příspěvkových organizací je rozpočtována výše 156,5 mld. Kč [38].

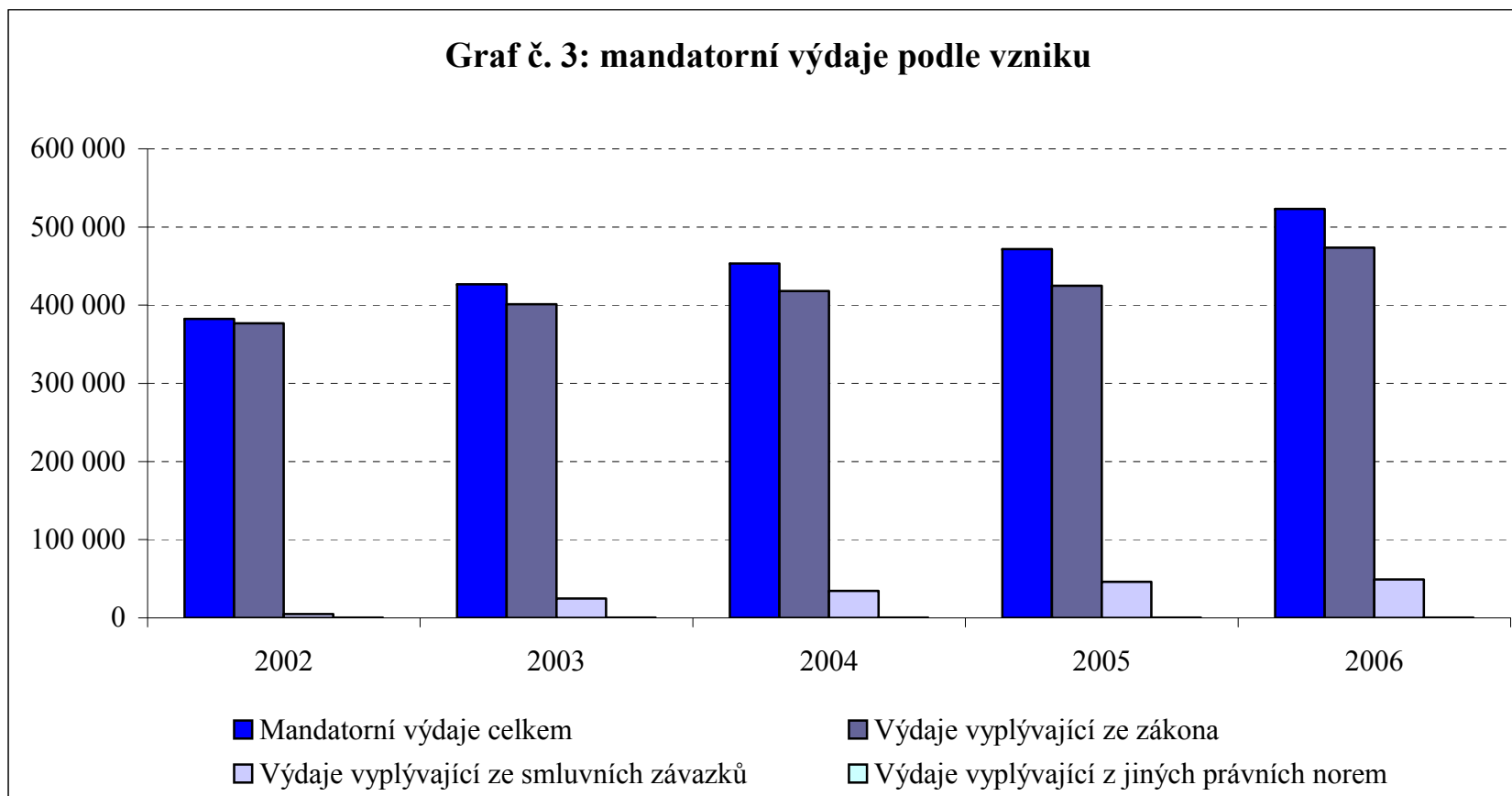
4.2 Tabulková analýza

Tato analýza je vypracována na základě státních závěrečných účtů České republiky v letech 2002 – 2007. Pod vybranými tabulkami jsou pro lepší názornost připojeny grafy. Pro vývoj jednotlivých položek mandatorních výdajů je přidán sloupeček index, který zobrazuje procentní podíl zvýšení, resp. snížení dané položky v uvedených letech.

4.2.1 Mandatorní výdaje celkem

	Rok								
	2002	2003	Index	2004	Index	2005	Index	2006	Index
Mandatorní výdaje celkem	382 501	426 594	<i>111,5</i>	453 192	<i>106,2</i>	471 741	<i>104,0</i>	523 194	<i>110,9</i>
z toho:									
výdaje vyplývající ze zákona	377 028	401 343	<i>106,4</i>	418 252	<i>104,2</i>	425 049	<i>101,6</i>	473 731	<i>111,5</i>
a. sociální transfery	305 232	322 140	<i>105,5</i>	330 934	<i>102,7</i>	343 502	<i>103,8</i>	372 954	<i>108,6</i>
výdaje vyplývající ze smluvních závazků	4 957	24 722	<i>498,7</i>	34 414	<i>139,2</i>	46 301	<i>134,5</i>	49 248	<i>106,4</i>
výdaje vyplývající z jiných právních norem	516	529	<i>102,5</i>	526	<i>99,4</i>	391	<i>74,3</i>	215	<i>55</i>

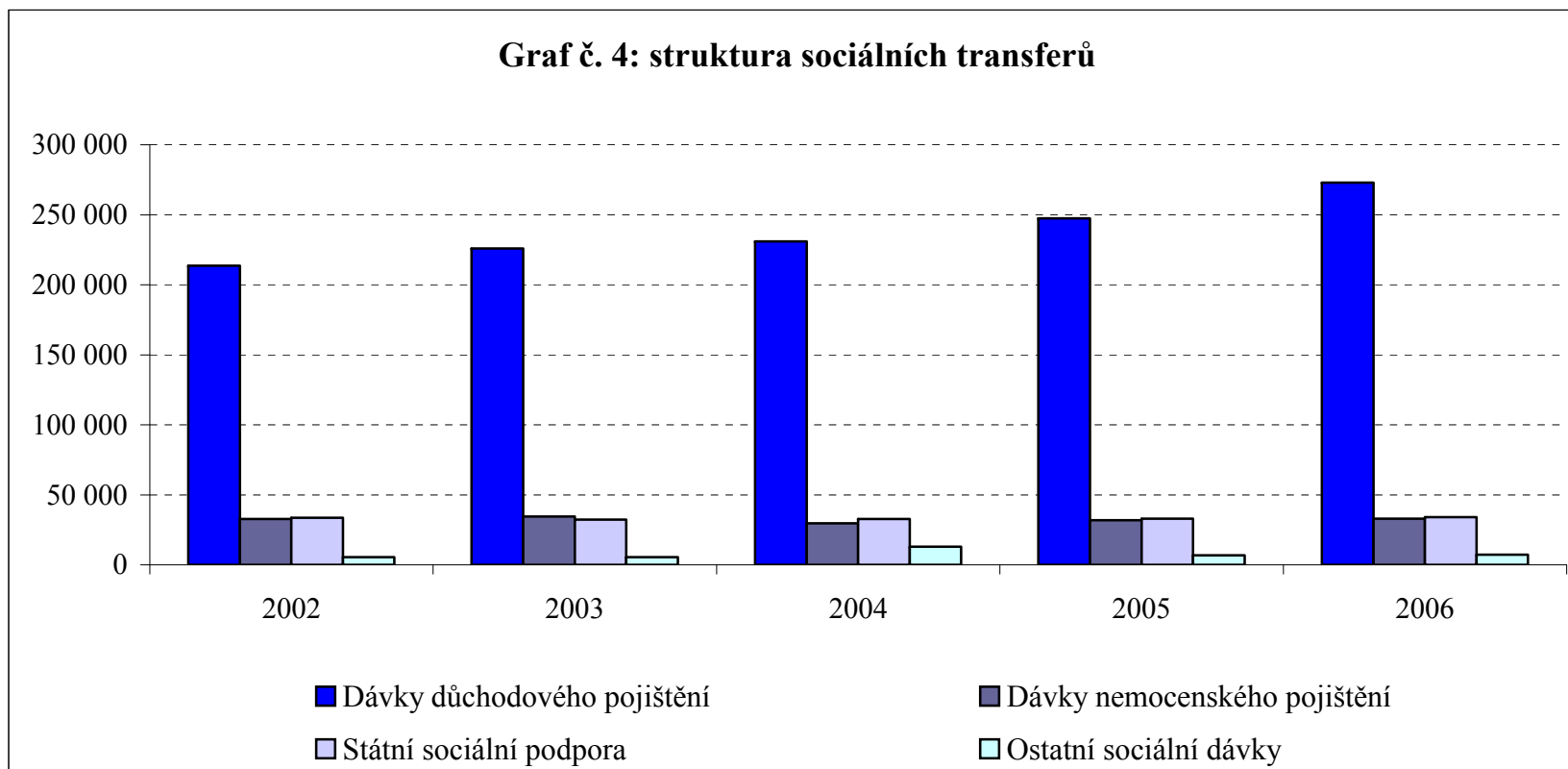
Graf č. 3: mandatorní výdaje podle vzniku

Z grafu je patrné že největší podíl na celkových mandatorních výdajích mají výdaje vyplývající ze zákona. Podle výše poté následují výdaje vyplývající ze smluvních závazků. Tato položka má v jednotlivých letech stoupající tendenci. Nepatrnou položkou vzhledem k celkovým mandatorním výdajům jsou výdaje vyplývající z jiných právních norem.

4.2.2 Sociální transfery

Sociální transfery	Rok								
	2002	2003	Index	2004	Index	2005	Index	2006	Index
Dávky důchodového pojištění	213 648	225 833	105,7	230897	102,2	247390	107,1	272911	110,3
Dávky nemocenského pojištění	32 732	34 437	105,2	29718	86,3	31835	107,1	32974	103,6
Státní sociální podpora	33 733	32 275	95,7	32786	101,6	33046	100,8	34123	103,3
Ostatní sociální dávky	5 493	5 573	101,5	12860	230,8	6713	52,2	7159	106,6
Pasivní podpora v nezaměstnanosti	6 210	6 949	111,9	7030	101,2	7047	100,2	7308	103,7
Ochrana zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů	186	194	104,3	133	68,6	147	110,5	184	125,2
Mandatorní sociální dotace zaměstnavatelům	0	2 731		3193	116,9	3128	98,0	3621	115,8
Dávky sociální péče vyplácené obcemi	13 230	14 148	106,9	14317	101,2	14196	99,2	14674	103,4
Celkem	305 232	322140	105,5	330934	102,7	343502	103,8	372954	108,6

Z tohoto grafu je patrné, že největší položkou sociálních transferů jsou dávky důchodového pojištění, které se od roku 2002 do roku 2006 zvýšily o 27,7 %. Dalšími významnými položkami jsou dávky nemocenského pojištění a dávky státní sociální podpory, jejich tendence je během sledovaných let jak klesající tak stoupající. Poslední znázorněnou položkou jsou ostatní sociální dávky, které od roku 2004 mají klesající charakter.

4.2.3 Ostatní výdaje vyplývající ze zákona

Ostatní výdaje vyplývající ze zákona	Rok								
	2002	2003	Index	2004	Index	2005	Index	2006	Index
Státní příspěvek k penzijnímu připojištění	2 745	2 882	105,0	3 124	108,4	3 573	114,4	4 038	113,0
Platba státu do zdravotního pojištění	30 561	32 493	106,3	33 377	102,7	33 732	101,1	42 998	127,5
výdaje na dluhovou službu	18 629	21 328	114,5	26 765	125,5	25 335	94,7	31 515	124,4
poplatky dluhové služby	46	90	195,7	69	76,7	96	139,1	94	97,9
Majetková újma peněžních útvarů	1 144	737	64,4	630	85,5	610	96,8	397	65,1
Příspěvek státu na podporu stavebního spoření	11 059	13 261	119,9	15 337	115,7	16 086	104,9	15 772	98,0
Výdaje na volby a příspěvek politickým stranám	2 271	496	21,8	1 652	333,1	489	29,6	2 026	414,3
Pozemkové úpravy	500	612	122,4	700	114,4	455	65,0	550	120,9
Dotace na podporu exportu	192	38	19,8	116	305,3	162	139,7	421	259,9
Transfery státním fondům	2 930	6 717	229,2	5 277	78,6	831	15,7	1 793	215,8
Výběrová dětská rekreace	13	14	107,7	14	100,0	14	100,0	14	100,0
Úřad pro dohled nad družstevními záložnami	32	35	109,4	35	100,0	21	60,0	0	0,0
Soudní a mimosoudní rehabilitace a odškodnění obětem trestné činnosti	23	174	130,4	93	310,0	51	54,8	73	143,1
Jednorázová částka účastníkům národního boje	1 000	122	12,2	25	20,5	6	24,0	996	16 600,0
Zdravotní péče azylantům a cizincům	53	57	96,2	63	123,5	48	76,2	46	95,8
Pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání	141	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Dotace na minimální povinný příděl do FKSP státním podnikům	305	261	85,6	1	0,4	0	0,0	0	0,0
Úhrada ztráty z univerzální služby podle zákona č. 127/2005 Sb.	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	32	36	112,5	40	111,1	45	112,5	44	97,8
Celkem	71 676	79 353	110,7	87 318	110,0	81 554	93,4	100 777	123,6

4.2.4 Výdaje vyplývající z jiných právních norem

Výdaje vyplývající z jiných právních norem	Rok								
	2002	2003	Index	2004	Index	2005	Index	2006	Index
Státní podpora hypotečního úvěrování	464	496	106,9	472	95,2	344	72,9	174	50,6
Novomanželské půjčky	11	7	63,6	5	71,4	3	60,0	1	33,3
Vyplacení jednorázové náhrady ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem	1	0		0		0		0	
Souhrnné pojištění vozidel	40	26	65,0	49	188,5	44	89,8	40	90,9
Celkem	516	529	102,5	526	99,4	391	74,3	215	55,0

4.2.5 Výdaje vyplývající ze smluvních závazků

Výdaje vyplývající ze smluvních závazků	Rok								
	2002	2003	Index	2004	Index	2005	Index	2006	Index
Úhrada realizovaných kurzových ztrát jistiny při splátkách zahraničního státního dluhu	270	210	77,8	0	0	0	0	0	0
Státní záruky a negarantované úvěry s.o. Správa železniční dopravní cesty podle z. č. 77/2002 Sb.	3 557	12 183	342,5	16 335	134,1	17 913	109,7	20 634	115,2
Platba úroků za úvěry se zárukou poskytnuté nemocnicím	57	32	56,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Vládní úvěry vč. plynárenských VIA a poplatků za vedení účtu	84	61	72,6	58	95,1	43	74,1	41	95,3
Transfery mezinárodním organizacím, platby MMF, SB, fond budoucnosti	989	987	99,8	1 968	199,4	2 015	102,4	2 228	110,6
Odvod vlastních zdrojů ES do rozpočtu EU	0	0	0,0	16 053	0,0	26 330	164,0	26 345	100,1
Vypořádání závazků ČR vůči SME a Housing and Construction	0	11 249	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	4 957	24 722	498,7	34 414	139,2	46 301	134,5	49 248	110,9

4.2.6 1. pololetí roku 2007

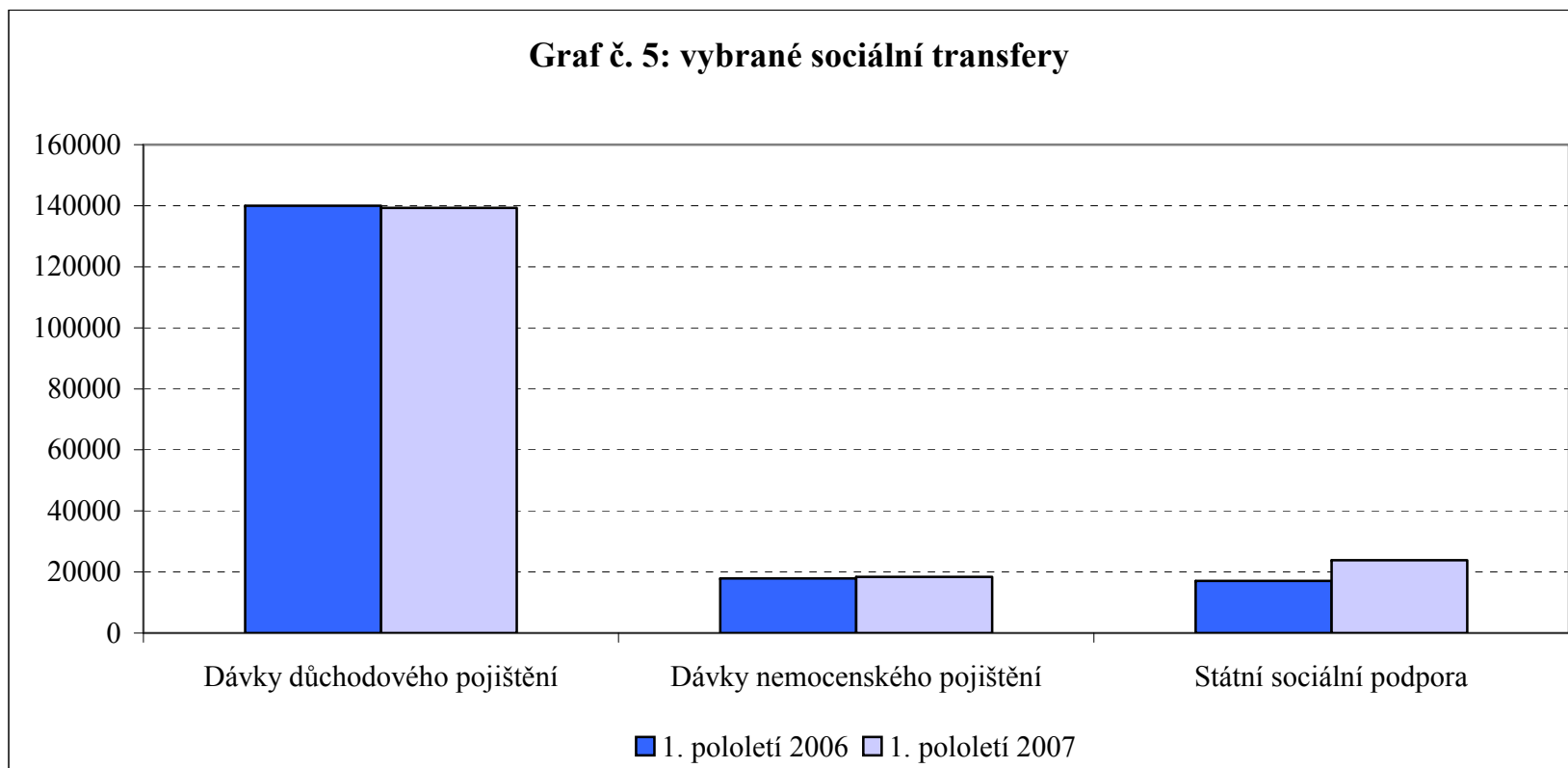
Jelikož pro rok 2007 jsou zatím dostupná data jen za 1. pololetí, uvedla jsem pro lepší porovnání i 1. pololetí roku 2006

Mandatorní výdaje	1. Pololetí 2006	1. Pololetí 2007	Index
Dávky důchodového pojištění	139982	139249	99,5%
Dávky nemocenského pojištění	17936	18398	102,6%
Státní sociální podpora	17039	23830	139,9%
Ostatní sociální dávky	3648	3080	84,4%
Pasivní podpora v nezaměstnanosti	3896	3780	97,0%
Ochrana zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů	116	81	69,8%
Mandatorní sociální dotace zaměstnavatelům	1867	2101	112,5%
Dávky sociální péče vyplácené obcemi	8102	0	0,0%
Transfery na dávky pomoci v hmotné nouzi a na dávky zdr. postiženým	0	4578	
Transfery na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách	0	6152	
Sociální výdaje celkem	192586	201249	104,5%
Státní příspěvek k penzijnímu připojištění	1961	2196	112,0%
Platba státu do zdravotního pojištění	26288	23840	90,7%
Výdaje na dluhovou službu	17118	16986	99,2%
Poplatky dluhové služby	38	62	163,2%
Majetková újma peněžních ústavů	197	180	91,4%
Příspěvek státu na podporu stavebního spoření	15045	14180	94,3%
Výdaje na volby a příspěvek politickým stranám	625	275	44,0%
Pozemkové úpravy	126	500	396,8%
Dotace na podporu exportu	119	151	126,9%
Transfery státním fondům	1047	1050	100,3%
Výběrová dětská rekreace	7	7	100,0%
Soudní a mimosoudní rehabilitace a odškodnění obětí trestné činn.	23	68	295,7%
Jednorázová částka účastníkům národního boje	525	620	118,1%
Zdravotní péče azylantům a cizincům	46	0	0,0%
Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	7	0	0,0%
Mandatorní výdaje vyplývající ze zákona celkem	255758	261364	102,2%

Pokračování z předchozí stránky:

Mandatorní výdaje	1. Pololetí 2006	1. Pololetí 2007	Index
Státní podpora hypotečního úvěrování	103	45	43,7%
Novomanželské půjčky	1	0	0,0%
Souhrnné pojištění vozidel	17	26	152,9%
Mandatorní výdaje vyplývající z jiných právních norem celkem	121	71	58,7%
Státní záruky a negarantované úvěry s.o. Správa železniční dopravní cesty podle z.č. 77/2002 Sb.	2256	1914	84,8%
Vládní úvěry vč. plynárenských VIA a poplatků za vedení účtu	10	10	100,0%
Transfery mezinárodním organizacím, platby MMF, SB, fond budoucnosti	1058	2089	197,4%
Odvod vlastních zdrojů ES do rozpočtu EU	13097	12659	96,7%
Výdaje vyplývající ze smluvních závazků celkem	16421	16672	101,5%
Mandatorní výdaje celkem	272300	278107	102,1%

Graf č. 5: vybrané sociální transfery

Z tohoto grafu je patrné, že dávky důchodového pojištění se v 1. pololetí 2007 nepatrně snížily, a to o 0,5 %. Naopak dávky nemocenského pojištění se zvýšily o 2,6 %. Největší navýšení zaznamenaly mezi prvním pololetím roku 2006 a prvním pololetím roku 2007 dávky státní sociální podpory, a to o 39,9 %.

ZÁVĚR

Mandatorní výdaje České republiky jsou bezesporu jedním z největších problémů výdajové strany státního rozpočtu. Jejich neúměrné zvyšování má za následek prohlubování deficitu státního rozpočtu a tím zvyšování zadlužování ČR. Když uvážíme, že v dnešní době připadá na každého občana naší republiky dluh přes 86.000 Kč, bylo již na čase, aby se tímto problémem začal někdo zabývat. První, kdo úvahy o snížení mandatorních výdajích, především sociálních transferů, dotáhl do konce, je nová vláda zvolená roku 2007. I přes úsporná opatření zůstávají sociální výdaje podstatně vyšší než na konci roku 2006. To je důkazem sociální citlivosti navrhovaných změn. Nepodařilo se sice zatím snížit jejich výši, ale zato se podařilo přibrzdit jejich neustálé narůstání. Díky těmto změnám přišla spousta lidí o své dávky. Na druhé straně se ovšem podařilo ušetřit. Jinak než touto cestou to asi nepůjde, lidé se budou muset přestat spoléhat na to, že se o ně stát postará tak, jak tomu bylo doposud. Lidé budou muset začít být za svou životní situaci více zodpovědní.

Další reforma, se kterou se počítá, je důchodová reforma. Tato oblast mandatorních výdajů, mohla být reformována již dříve, nebyl důvod čekat. Nově navržené změny tohoto systému jsou rozčleněny do tří etap, přičemž s předložením první etapy se počítá již v roce 2008. Jelikož neustále roste počet lidí důchodového věku a klesá počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, kteří na jejich důchody platí, dochází k deficitu. Řešením by mohlo být, že by si každý začal od určitého věku spořit na soukromém účtu. Pro zajímavost, kdybychom si chtěli naspořit na úroveň dnešních důchodů, stačilo by nám ukládat 40 let 13 % mzdy. Jenže ne každý má peníze na to, aby si mohl začít sám spořit. Možným kompromisem by mohlo být snížení odvodu sociálního pojištění zaměstnance, z něhož právě část jde do důchodového systému. Jde jen o to, která generace bude tou první, která i když si po většinu života platila sociální pojištění, bude si muset navíc spořit na osobním účtu.

Další významnou položku, kromě sociálních transferů, tvoří ve struktuře mandatorních výdajů dluhová služba. Tento výdaj má velkou souvislost se všemi ostatními mandatorními výdaji, a vlastně s celou výdajovou stranou státního rozpočtu. Čím vyšší totiž bude schodek státních rozpočtů, tím vyšší bude zadlužení ČR a bude se navyšovat státní dluh. Stát si tedy na jeho krytí bude muset neustále půjčovat více a více peněz. A z těchto půjčených peněz bude

muset samozřejmě platit i stanovené úroky. Proto je nezbytné, aby se rozdíl mezi příjmy a výdaji státního rozpočtu podařilo snižovat a neúnosné zvyšování zadlužení se snížilo. Je jasné, že toto je otázka desítek let, než se podaří nějakého výrazného snížení, ale reformy vládní koalice, si myslím, jsou k tomu dobrým začátkem.

Pokud si podrobněji vezmeme strukturu mandatorních výdajů, kromě sociálních transferů by se jistě dalo ušetřit i v jiných oblastech. Jednou z nich by určitě mohly být výdaje na volby a příspěvky politickým stranám. Tyto výdaje rok od roku vzrůstají. Tento příspěvek je poskytován ve stálé formě, a to 6.000.000 korun pro strany, které získaly ve volbách do Poslanecké sněmovny více jak 3 % hlasů. A dále ve variabilní formě politickým stranám za mandát poslance, senátora, člena zastupitelstva a člena zastupitelstva hlavního města Prahy. Za všechny tyto zaměstnance, za které stát navíc platí měsíční mzdu, a ne zrovna malou, pobírají navíc strany vysoké roční příspěvky. Například Občanská demokratická strana si za rok 2007 díky tomuto příspěvku přišla na 203.050.000 Kč. Jsou to peníze daňových poplatníků, tedy většiny z nás, ale nemáme absolutně žádnou možnost kontroly, zda byly tyto peníze využity na správné účely. A vlastně na jaké účely má být tento příspěvek využit? O tom se už nikde nedočteme. Dle mého názoru by si činnost každé strany měli financovat sami její členové.

Co se týče nově zavedených mandatorních výdajů, jsou to od roku 2002 mandatorní sociální dotace zaměstnavatelům nebo odvod vlastních zdrojů Evropského společenství do rozpočtu Evropské unie, které se začaly vyplácet od roku vstupu České republiky do Evropské unie, tedy od roku 2004. Dále se od roku 2007 zahrnují do sociálních transferů dvě nové položky. Tou první jsou transfery na dávky pomoci v hmotné nouzi a na dávky zdravotně postiženým, a druhou jsou transfery na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách. Tyto dvě posledně jmenované položky zvedly sociální transfery o 10.730 tis. Kč jen za první pololetí roku 2007. Naopak některé mandatorní výdaje byly postupem času rušeny nebo jejich vyplácení bylo pouze jednorázové. Příkladem můžou být dotace na minimální povinný příděl do FKSP státním podnikům, které byly vypláceny pouze v letech 2002 a 2003.

Nové reformy vládní koalice, zvolené v roce 2007 se zaměřily především na sociální transfery. Ty sice tvoří objemově největší položku mandatorních výdajů, ale ušetřit by se jistě

dalo i na některých ostatních položkách. Jakými například může být výběrová dětská rekreace, na kterou jde ročně desítka miliónů korun. Toto je příspěvek, který je vyplácen dětem důchodce, který pobírá důchodové pojištění vojáků z povolání. Nad tímto příspěvkem zůstává trochu rozum stát. Pokud už by se mělo na něco přispívat vojákům z povolání, tak rekreace jejich dětí k tomu určitě nepatří. Jistě by se našlo daleko více takovýchto případů, kdy peníze daňových poplatníků tečou do položek, které nejsou až tak nezbytné. Jenže to je bohužel v rukou našich zákonodárců, aby s tím něco udělali. Navržení optimální výše jednotlivých mandatorních výdajů by bylo možné až po hlubší analýze jejich struktury. Na základě této práce mohu pouze konstatovat, že některé položky které se objevují ve státním rozpočtu na výdajové straně jako mandatorní, by změnou příslušného zákona nebo normy mohly být odstraněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) STRNAD, Marek. *Analýza struktury mandatorních výdajů*. [s.l.], 2002. 89 s. Vysoká škola ekonomická v Praze. Diplomová práce.
- 2) KITLEROVÁ, Petra. *Analýza mandatorních výdajů v České republice a státech Evropské unie*. [s.l.], 2002. 118 s. Vysoká škola ekonomická v Praze. Diplomová práce.
- 3) KITLEROVÁ, Petra. *Analýza mandatorních výdajů v České republice a státech Evropské unie*. [s.l.], 2002. 118 s. Vysoká škola ekonomická v Praze. Diplomová práce.
- 4) *Mandatorní výdaje státního rozpočtu jako riziko vnitřní nerovnováhy české ekonomiky* [online]. 2004 [cit. 2008-02-12]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/D000345E40/\\$File/1525-04-03.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/D000345E40/$File/1525-04-03.pdf)>.
- 5) *Důchodové pojištění* [online]. 2007 [cit. 2008-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/3>>.
- 6) MPSV. *Sociální reformy : Důchodová reforma* [online]. 2007 , 8.11.2007 [cit. 2008-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4782>>.
- 7) *I. etapa důchodové reformy* [online]. 2007 [cit. 2008-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.zmenyprobudoucnost.cz/prectete-si/duchody/i-etapa-duchodove-reformy.aspx>>.
- 8) *Nemocenské pojištění* [online]. 2007 [cit. 2008-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4770>>.
- 9) *Informace pro občany* [online]. 2002 [cit. 2008-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>>.
- 10) *Přídavek na dítě* [online]. 2007 [cit. 2008-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4756>>.
- 11) *Přídavek na dítě* [online]. 2007 [cit. 2008-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4756>>.
- 12) *Sociální příplatek* [online]. 2002 [cit. 2008-03-02]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/soc_priplatek>.
- 13) *Rodičovský příspěvek* [online]. 2007 [cit. 2008-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4758>>.
- 14) *Příspěvek na školní pomůcky* [online]. 2007 [cit. 2008-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4758>>.
- 15) *Dávky péstounské péče* [online]. 2007 [cit. 2008-03-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4760>>.
- 16) *Porodné* [online]. 2007 [cit. 2008-03-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4759>>.
- 17) *Automatická valorizace* [online]. 2007 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4775>>.

- 18) Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
- 19) BUKAČ, Petr. *Zavést poplatky u lékařů nestačí* [online]. 1999-2008 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/zavest-poplatky-u-lekare-destaci/>>.
- 20) DVOŘÁK, Pavel. *Vybrané problémy hospodářské politiky*. 2005. vyd. Jindřichův Hradec : [s.n.], 2005. 171 s. ISBN 80-245-0793-5.
- 21) KITLEROVÁ, Petra. *Analýza mandatorních výdajů v České republice a státech Evropské unie*. [s.l.], 2002. 118 s. Vysoká škola ekonomická v Praze. Diplomová práce.
- 22) *Mandatorní výdaje státního rozpočtu jako riziko vnitřní nerovnováhy české ekonomiky* [online]. 2004 [cit. 2008-02-12]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/D000345E40/\\$File/1525-04-03.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/D000345E40/$File/1525-04-03.pdf)>.
- 23) *O nás* [online]. 2006 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/content/view/92/35/>>.
- 24) *Vybrané aspekty systému státních záruk realizovaných v ČR v letech 1993-2006* [online]. 2005 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ek_fiskalni_vyhledy_34717.html>.
- 25) *Státní příspěvek k penzijnímu připojištění* [online]. 1999-2008 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/texty/statni-prispevek-k-penzijnimu-pripojisti>>. ISSN 1213-4414.
- 26) *Příspěvky politickým stranám a hnutím (rok 2007)* [online]. 2007 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/37261.html>>.
- 27) *Česko by mělo snížit počty státních zaměstnanců* [online]. 1995-2008 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.financninoviny.cz/index_view.php?id=296582>. ISSN 1213-4996.
- 28) *Aktivní politika zaměstnanosti* [online]. 2007 [cit. 2008-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.czech.cz/prace/prace-v-cr/aktivni-politika-zamestnanosti/>>.
- 29) *Investiční pobídky v ČR* [online]. 2006 [cit. 2008-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/investicni-pobidky/investicni-pobidky-v-cr/1000497/1837/>>.
- 30) *Přídavek na dítě* [online]. 2007 [cit. 2008-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4756>>.
- 31) *Rodičovský příspěvek* [online]. 2007 [cit. 2008-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4758>>.
- 32) *Nemocenské pojištění* [online]. 2007 [cit. 2008-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4770>>.
- 33) *Důchodové pojištění* [online]. 2007 [cit. 2008-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4773>>.

- 34) *Státní závěrečný účet ČR za rok 2003* [online]. 2004 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/2003q4_partc_pdf.pdf>.
- 35) *Státní závěrečný účet ČR za rok 2004* [online]. 2005 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2004_C_pdf.pdf>.
- 36) *Státní závěrečný účet ČR za rok 2005* [online]. 2006 [cit. 2008-04-03]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2005_C_pdf.pdf>.
- 37) *Státní závěrečný účet ČR za rok 2006* [online]. 2007 [cit. 2008-04-03]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2006_C_pdf.pdf>.
- 38) *Státní závěrečný účet ČR za 1. pololetí roku 2007* [online]. 2007 [cit. 2008-04-10]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/PPSR_2007Q2_komplet_pdf.pdf>.